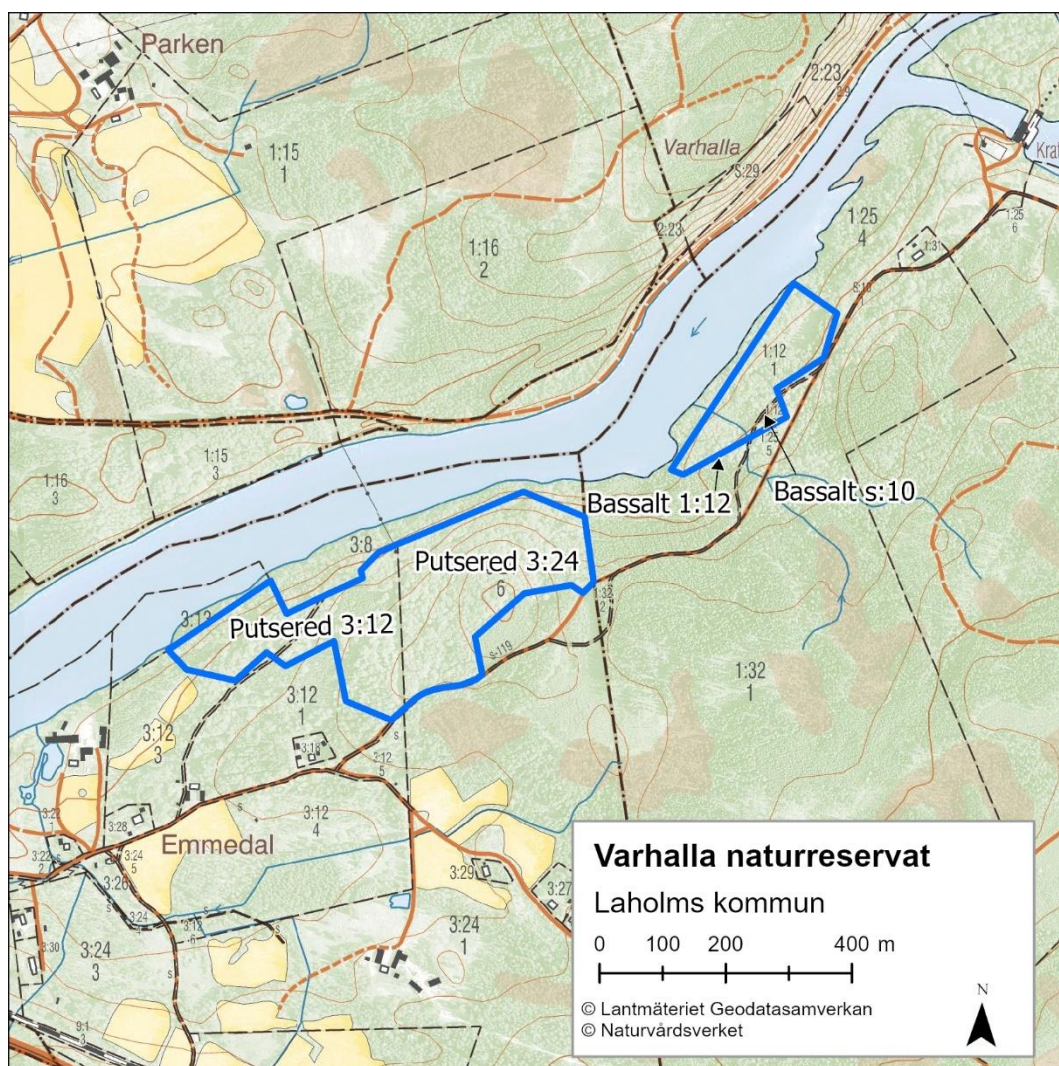

Bildande av Varhalla naturreservat i Laholms kommun.

Beslut

Länsstyrelsen i Hallands län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsas av blå heldragen linje på ovanstående karta som naturreservat, med syfte, skäl och föreskrifter enligt nedan.

Reservatets gränser ska märkas ut i fält och dess namn ska vara Varhalla naturreservat.

2025-12-17

511-7045-2011

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 1).

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att vårda, bevara, återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer samt att skydda, återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Ädellövskogar, lövsumpskogar och en naturlig hydrologi ska gynnas i naturreservatet.

Naturreservatets skogar ska bevara och utveckla strukturer och funktioner som är viktiga för den biologiska mångfalden, såsom hög och kontinuerlig tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier, gamla eller senvuxna träd samt olikåldrighet i trädskiktet. Skogsmiljöer ska bevaras och utvecklas både genom fri utveckling och genom naturvårdande skötselinsatser.

Reservatet ska vara tillgängligt för rekreation och friluftsliv i den mån områdets biologiska värden inte hotas.

Syftet skall nås genom att:

- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering och produktionsskogsbruk
- gran avvecklas och röjs fortlöpande
- solitära ädellövträd som drabbas av igenväxning friställs
- sådd, plantering och användande av hägn mot viltbete kan genomföras för att gynna ädellövträd
- ringbarkning och veteranisering genomförs vid behov
- skötsel som syftar till att bevara eller restaurera brynmiljöer genomförs vid behov
- hydrologiska restaureringsinsatser genomförs vid behov
- främmande arter bekämpas om de riskerar att skada de naturvärden som reservatet avser att bevara
- information om områdets naturvärden tillgängliggörs och anläggningar för friluftslivet iordningställs och underhålls

2025-12-17

511-7045-2011

- området i övrigt lämnas för fri utveckling så att mängden död ved och inslaget av gamla träd ökar
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i skötseln av reservatet.

Skälen för beslutet

Området utgörs av ädellövskog med höga naturvärden. Dokumenterat höga värden finns bland mossor och lavar.

Naturvärdena kan skadas av skogsbruksåtgärder som avverkning och gallring, fysisk exploatering, förändrad hydrologi samt konkurrens från gran och främmande arter.

De viktigaste åtgärderna för att bevara naturvärdena är att skydda området mot produktionsskogsbruk och exploatering samt att hålla efter gran.

Föreskrifter

A. Med stöd av 7 kap. 5 § MB, om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservat, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att inom området:

1. uppföra byggnad, anordning eller anläggning
2. uppföra mast eller antenn samt anlägga luft- eller markledning
3. anlägga väg
4. borra, spränga, schakta, gräva, markbearbeta eller bedriva täkt
5. dika, dämna, dikesrensa eller utföra annan åtgärd som kan påverka områdets hydrologi. Med Länsstyrelsen tillstånd är det dock tillåtet att underhålla dike enligt bestämmelserna i 11 kap. 17 § miljöbalken under förutsättning att diket är lagligt anlagt.
6. anordna upplag, tippa eller fylla ut
7. kalka, gödsla eller sprida bekämpningsmedel
8. bedriva skogsbruk eller i annat syfte avverka, gallra, röja, föryngra skog eller på annat sätt påverka vegetationen
9. ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grövre grenar
10. utfodra vilt och använda åtel

2025-12-17

511-7045-2011

11. framföra motordrivet fordon
12. sätta upp tavla, affisch, skylt eller göra inskrift
13. inplantera för området främmande arter samt att
14. ta bort eller skada stengärdesgård, odlingsröse eller annan kulturlämning.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

15. anordna lägerverksamhet, tävlingar eller andra arrangemang
16. utföra undersökningar som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön. Detta krav om tillstånd gäller dock inte vid insamling och dödande av ryggradslösa djur om insamlingen krävs för att en säker artbestämning ska kunna ske, den görs manuellt genom plockning, håvning eller motsvarande (alltså ej med fällor) och den görs utan att bark, ved eller andra substrat skadas.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för:

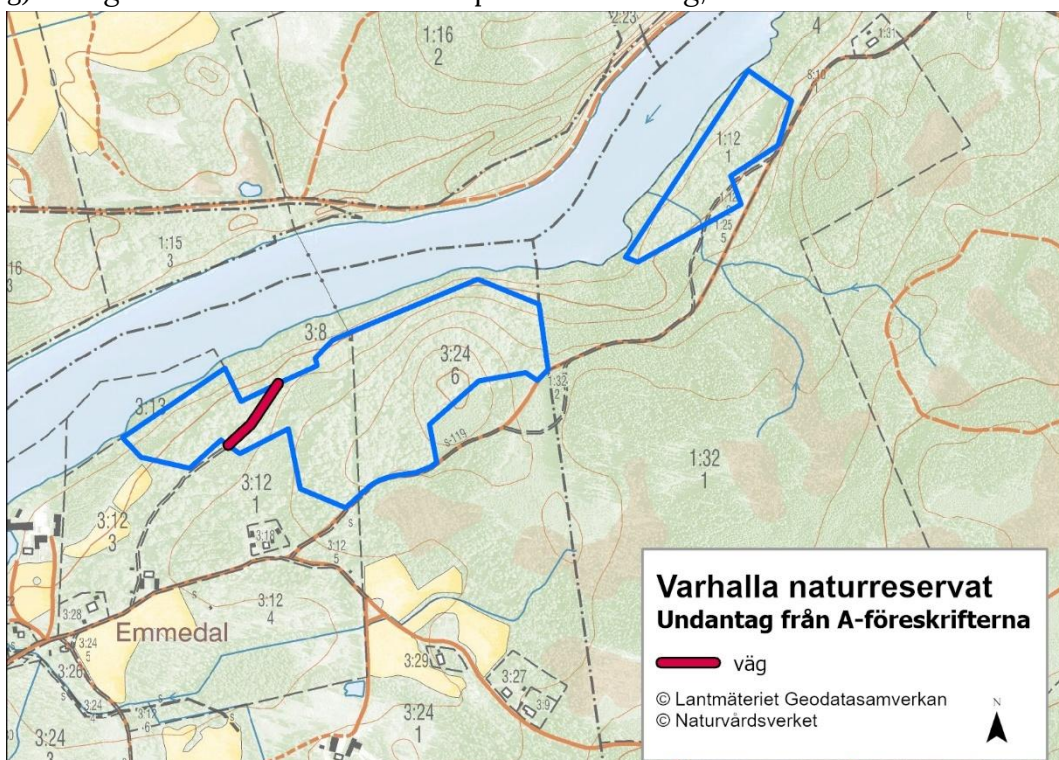
- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna B 1-9
- b) akuta reparationsåtgärder¹ på ledningar. Undantaget omfattar inte förebyggande röjning av ledningsgator, planerat byte av ledningar, flytt av ledningar eller andra åtgärder som kan planeras. Vid åtgärderna ska skador på mark, stigar, stängsel och friluftsanordningar undvikas. Om de uppstår ska de återställas så fort som möjligt, senast inom tre månader
- c) underhåll av ledningar¹ inkl. ledningsgator under förutsättning att:
 - markskador minimeras och eventuellt uppkomna skador repareras
 - inget material tillförs området som kan innehålla för området främmande arter eller förorenande ämnen
 - överskottsmassor och överblivet material forslas ut ur naturreservatet
 - åtgärder genomförs under perioden 1 september - 31 mars

¹ Vid drift, underhåll och akuta reparationer får motordrivna maskiner och fordon köras till och från samt parkeras i ledningsgatan. Träd och buskar får fällas och beskäras i ledningsgatan i den utsträckning som krävs för elsäkerheten. Länsstyrelsen upplyser om att det kan finnas träd med höga naturvärden i ledningsgatan, varför en noggrann bedömning bör göras av vilka åtgärder som är nödvändiga.

2025-12-17

511-7045-2011

- en, hassel, nypon, slån, apel och hagtorn sparas om de inte utgör hinder för elsäkerheten
 - framkomlighet på stigar inte har försämrats när arbetet har avslutats
 - all ved lämnas inom reservatet men tas bort från stigar. Det går bra att lägga riset i faunadepåer
 - informationsskyltar sätts upp vid reservatets parkeringsplatser innan åtgärder påbörjas om åtgärderna tar minst två dagar. Dessa ska innehålla information om vad som görs och telefonnummer till kontaktperson. Skyltarna ska tas ner direkt efter det att åtgärden avslutats.
- d) Jakträttsinnehavare att använda motordrivet fordon för uttransport av älg, hjort och vildsvin i enlighet med terrängkörningsbestämmelserna, dock inte vid körning på fuktig mark eller inom 20 meter från vattendrag (gäller ej Lagan)
- e) snitsling och skyltning vid jakt under förutsättning att dessa avlägsnas senast ett dygn efter avslutad jakt
- f) jakt på skadat vilt och eftersök av skadat vilt
- g) rättighetsinnehavare att färdas på markerad väg, se karta 1.

Karta 1. Kartan visar var i området vissa undantag från A-föreskrifterna gäller.

2025-12-17

511-7045-2011

B. För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas med stöd av 7 kap. 6 § MB ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla åtgärder inom området enligt följande:

1. utmärkning av naturreservatets gräns enligt Naturvårdsverkets anvisningar
2. anläggning och underhåll av friluftslivsanordningar, exempelvis parkeringsplats, markerade stigar och informationsskyltar
3. naturvårdande skötsel av skog
 - a. fällning, röjning, ringbarkning av gran
 - b. veteranisering², skapande av högstubbar, lågor och hålträd
 - c. sådd och plantering av lövträd samt användande av stängsel och hägn som skydd för plantor
 - d. friställning av ädellövträd
4. uppläggning av död ved i faunadepåer samt anläggning av mulmholkar, ekoxekomposter och liknande konstruktioner för att gynna skyddsvärda arter
5. vidmakthållande av öppna gläntor genom slåtter
6. hydrologiska återställningsåtgärder som t.ex. igenläggning av diken.
Gäller ej Lagan
7. bekämpning av främmande arter
8. utsättning av hotade arter om det behövs för att stärka artens möjlighet till långsiktig överlevnad i länet samt
9. undersökningar och dokumentation av friluftsliv, mark, vatten samt växt-, svamp- och djurliv.

² Veteranisering: mekanisk åverkan eller bearbetning på träd för att påskynda åldrande och skapande av sådana trädstrukturer som främst uppträder på gamla träd.

2025-12-17

511-7045-2011

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservat samt om ordningen i övrigt inom naturreservat (7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.). Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada levande eller döda träd, buskar och grenar
2. skada, plocka eller samla in mossor, lavar eller svampar annat än enstaka exemplar. Det är dock tillåtet att plocka matsvamp.
3. sätta upp tavla, affisch, skylt, snitsel eller göra inskrift
4. elda
5. inplantera för området främmande arter samt att
6. framföra motordrivet fordon.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

7. anordna lägerverksamhet, tävlingar eller andra arrangemang
8. utföra undersökningar som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön. Detta krav om tillstånd gäller dock inte vid insamling och dödande av ryggradslösa djur om insamlingen krävs för att en säker artbestämning ska kunna ske, den görs manuellt genom plockning, håvning eller motsvarande (alltså ej med fällor) och den görs utan att bark, ved eller andra substrat skadas. Kravet om tillstånd gäller inte heller plockning av växter, bär eller matsvamp.

Upplysningar

Om föreskrifterna

A-föreskrifterna gäller för åtgärder och verksamheter som genomförs med stöd av äganderätt eller andra juridiska rättigheter, t.ex. nyttjanderätt och servitut. I det fall en åtgärd som enligt lag enbart får utföras av en rättighetsinnehavare, utförs av en person som saknar rättighet, omfattas denna person av de förbud som meddelas i A-föreskrifterna. Således gäller A-föreskrifterna till exempel för alla personer som röjer sly eller avverkar i reservatet, eftersom en sådan åtgärd endast får utföras av rättighetsinnehavare (eller av annan efter medgivande från rättighetsinnehavare).

2025-12-17

511-7045-2011

C-föreskrifterna gäller för allmänheten. Föreskrifterna riktar sig även till markägaren och andra med särskild rätt till fastigheten då dessa utövar aktivitet som inte är knuten till dessa rättigheter.

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken (C-föreskrifterna) träder i kraft den 14 januari 2026 oavsett om beslutet överklagas.

Förbudet mot eldning avser eldning och grillning med fasta bränslen som ved, kol, kottar, gräs, ris. Skälet är att eldning med fasta bränslen utgör en brandfara, och att grenar, stammar, kottar etc. har betydelse för områdets djur, växter och svampar. Föreskriften gäller inte campingkök som drivs med gas eller flytande bränsle om dessa används på ett brandsäkert sätt.

Andra bestämmelser

Länsstyrelsen erinrar även om att andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftet med reservatet, eller som ett komplement till föreskrifterna är bland andra:

16 § lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter

Under tiden den 1 mars–20 augusti ska hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

2 kap. 1, 6–8 §§ kulturmiljölagen (1988:950), fornlämningar

De fornlämningar som återfinns inom reservatet är skyddade enligt lag. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen får vidta de åtgärder som behövs för att skydda, vårda och undersöka en fornlämning.

7 kap. 13–18h §§ miljöbalken, strandskyddsbestämmelser

Strandskyddsområde berör de delar av reservatet som ligger inom 100 meter från sjöar och vattendrag. Strandskyddsbestämmelsernas syfte är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Åtgärder som kan skada eller motverka syftet med strandskyddet är förbjudna.

2025-12-17

511-7045-2011

7 kap. 11 § MB och 5 § förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., generellt biotopskydd

Vissa biotoptyper i jordbrukslandskapet har ett generellt skydd mot åtgärder och verksamheter som kan skada naturmiljön. De aktuella biotoptyperna är alléer, källor med omgivande våtmarker, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker, stenmurar och åkerholmar.

11 kap. miljöbalken, vattenverksamhet, samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Med vattenverksamhet avses bland annat uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar, bortledande av vatten från eller grävning och rensning av vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge. Även åtgärder som utförs för att avvattna mark eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett visst ändamål är att betrakta som vattenverksamhet (markavvattning).

4-9 §§ artskyddsförordningen (2007:845), fridlysta arter

Många arter är fridlysta. Det innebär att djuren och växterna inte får skadas eller störas, och i många fall även att fortplantningsområden och viloplatser är skyddade. Alla fåglar, groddjur, kräldjur, fladdermöss samt orkidéer är fridlysta, och dessutom ett urval av andra organismer. Flodpärlmussla är fredad enligt förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (SFS 1994:1716).

12 kap. 6 § miljöbalken

För verksamheter och åtgärder som kan ändra naturmiljön väsentligt krävs samråd med Länsstyrelsen, i de fall verksamheten eller åtgärden inte omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt enligt miljöbalken. Inom reservat kan t ex underhåll av ledningsgator eller vägar omfattas av samrådsplikt.

Artikel 7 i Europaparlamentets och Rådets Förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter: Invasiva främmande arter av unionsbetydelse får inte avsiktligt tillåtas reproducera sig, växa eller odlas.

Hur man överklagar

Eventuellt överklagande skickas till halland@lansstyrelsen.se eller Länsstyrelsen, 301 86 Halmstad. Ange vilket beslut som överklagandet gäller, t.ex. genom att ange diarienumret. Skriv också vilken ändring som begärs.

För att överklagandet ska kunna prövas måste det komma in till Länsstyrelsen senast den **13 januari 2026**. Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Länsstyrelsen skickar överklagandet vidare till Regeringen för prövning.

Kungörelse av beslut

Detta beslut kommer att kungöras i ortstidning och i länets författningssamling enligt 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt MB m.m.

Beslutet hålls tillgängligt på Länsstyrelsen i Hallands län och Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/halland.

Beskrivning av området

Reservatet är en del av ett större område av naturskogsartade ädellövskogar utmed Lagans strand. Boken dominerar men med fina inslag av avenbok, ek, klibbal och asp. Bestånden hyser värdefulla strukturer som lågor, högstubbar, senvuxna träd, vidkroniga träd, håligheter, långsgående sprickor samt mulm liksom en lång rad av hotade arter och andra naturvårdsarter sammanlagt, 22 respektive 23 stycken. Många av dessa är lavar och mossor som är knutna till bok.

Uppgifter om reservatet

Namn	Varhalla naturreservat
Kommun	Laholm
Reservatet bildades år	2025
Areal	13,2 hektar
Lägesbeskrivning	2 mil öster om Laholm, 4 km OSO Knäred
Naturgeografisk region	Region 11. Sydsvenska höglandets väst del
Områdesbeteckning DINO	SKO-1021188
Fastigheter och marksamfälligheter	Bassalt 1:12, Putsered 3:12 och 3:24 samt Bassalt s:10
Markägarkategori	enskild
Förvaltare	Länsstyrelsen
Natura 2000-område	nej

Ärendets handläggning

Ädellövskogarna kring Lagan i detta område har sedan nyckelbiotopsinventeringen på 1990-talet varit kända för sina mycket höga naturvärden. Förhandlingar med markägarna inleddes 2007 och avtal om intrångsersättning inför reservatsbildning slöts 2010 (del av Putsered 3:12), 2011 (Bassalt 1:12) och 2016 (Putsered 3:24).

Inkomna synpunkter och Länsstyrelsens bemötande

Förslag till beslut och skötselplan har remitterats under hösten 2025 och följande synpunkter har inkommit:

Laholms kommun avstår från yttrande. Skogsstyrelsen är positiva till att naturreservatet bildas, men tycker att det är synd att inte alla nyckelbiotoper får ett långsiktigt skydd. Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig. Statkraft har inga invändningar mot förslaget om bildande av

2025-12-17

511-7045-2011

Varhalla naturreservat. Statkraft upplyser om att de har till Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt ansökt om att bli av med regleringsdammen vid Knäred övre och ersätta tre vattenkraftverk med ett nytt kraftverk vid Bassalt där vatten från Lagan leds genom tunnel från Bassalt till ett utlopp som ligger nedströms. Med anledning av de ansökta åtgärderna kan det inte helt uteslutas att viss påverkan kan uppstå inom det planerade naturreservatet vad gäller hydrologin. Utrivningen av dammen vid Knäreds övre kommer innebära att vattennivån normalt sett sänks frännuvarande nivå i anslutning till föreslaget reservatsområde. Dessutom kommer det totala vattenflödet i Lagan att minskas vid området då vattnet leds förbi området genom tunnel från Bassalt. Hallands botaniska förening har ingen invändning, tycker att lavfloran är intressant men framför att även klippområdet norr om Lagan vid Varhalla bör ingå i det planerade reservatet. Naturskyddsföreningen Södra Halland är positiva till förslaget samtidigt som de kräver att reservatet omgäende bildas på den norra sidan av Lagan. De framför oro att naturvärdena där hotas och inte tas tillvara eftersom Statkraft planerar för ett projekt, Mittlagan, som kan påverka naturvärdena negativt.

Länsstyrelsen bedömer att inga av ovanstående synpunkter påverkar föreliggande föreslag om bildande av Varhalla naturreservat. Länsstyrelsen avser att arbeta vidare med skydd av värdefull natur i anslutning till reservatet.

Länsstyrelsens bedömning

Val av område och skyddsform

Området utgörs till stor del av bokskog med gamla, senvuxna bokar och skyddsvärd kryptogamflora. Värdekärnorna utgörs av nyckelbiotoper med näringsfattig bokskog med bland annat inslag av avenbok och ek.

Reservatet ligger inom värdetrakt för ädellövskog (4 - Hallands mellanbygd) och utgörs till stor del av ädellövskog som är en prioriterad skogstyp enligt Nationell strategi för formellt skydd av skog (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2024). Ädellövskogarna inom reservatet bedöms ha höga naturvärden på beståndsnivå. Sammantaget gör detta att området är prioriterat för skydd enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog.

Det som kan hota värdena är bl.a. avverkning, dikning och annan negativ förändring av hydrologin, plantering av främmande trädslag, konkurrens från gran, exploatering samt fragmentering av biotoperna.

2025-12-17

511-7045-2011

Då ett rationellt skogsbruk inte är förenligt med bevarandet av arterna i området behövs någon form av långsiktigt skydd. Området kräver en del skötsel- och restaureringsinsatser vilket medför att en skötselplan behövs. Vidare krävs ordningsföreskrifter för att bevara områdets värden. Naturreservat är därmed den lämpligaste skyddsformen.

Beslutet följer riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd, Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Naturreservatet ingår i sin helhet i riksintresse för kulturmiljövård (MB 3 kap.6 §), i området Lagadalen. Reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB.

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser samt med den för området gällande översiktsplanen.

Intresseprövning

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, att avgränsningen av området, reservatets omfång och föreskrifternas utformning i detta beslut innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten.

Medverkande i beslutet

Detta beslut har fattats av landshövding Anders Thornberg. I handläggningen av ärendet medverkade naturvårdsdirektör Henrik Martinsson och naturvårdshandläggare Monica Mathiasson. Den sistnämnda har varit föredragande.

Anders Thornberg

Monica Mathiasson

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

Bilaga 1 Skötselplan

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Skötselplan för Varhalla naturreservat, Laholms kommun

Denna skötselplan är en förenklad variant och en mer omfattande avses tas fram senare.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att vårda, bevara, återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer samt att skydda, återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Ädellövskogar, lövsumpskogar och en naturlig hydrologi ska gynnas i naturreservatet.

Naturreservatets skogar ska bevara och utveckla strukturer och funktioner som är viktiga för den biologiska mångfalden, såsom hög, kontinuerlig tillgång av död ved i olika nedbrytningsstadier, gamla eller senvuxna träd samt olikåldrighet i trädskiktet. Skogsmiljöer ska bevaras och utvecklas både genom fri utveckling och genom naturvårdande skötselinsatser.

Reservatet ska vara tillgängligt för rekreation och friluftsliv i den mån områdets biologiska värden inte hotas.

Syftet skall nås genom att:

- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering och produktionsskogsbruk
- gran avvecklas och röjs fortlöpande
- solitära ädellövträd som drabbas av igenväxning friställs
- sådd, plantering och användande av hägn mot viltbete kan genomföras för att gynna ädellövträd
- ringbarkning och veteranisering genomförs vid behov
- skötsel som syftar till att bevara eller restaurera brynsmiljöer genomförs vid behov
- hydrologiska restaureringsinsatser genomförs vid behov
- främmande arter bekämpas om de riskerar att skada de naturvärden som reservatet avser att bevara
- information om områdets naturvärden tillgängliggörs och anläggningar för friluftslivet iordningställs och underhålls
- området i övrigt lämnas för fri utveckling så att mängden död ved och inslaget av gamla träd ökar
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i skötseln av reservatet.

Kortfattad beskrivning

Arealer och arter

Skogstyp	ädellövskog 10,5 ha
Total produktiv skogsmark	13,2 ha
Total all mark	13,2 ha
Natura 2000-livsmiljötyp	Näringsfattig bokskog (9110) 10,5 ha

Naturvårdsarter påträffade i eller nära Varhalla naturreservat, 45 st varav 22 är rödlistade

Artnamn	Vetenskapligt namn	Grupp	Kategori*	Senast noterad
brunlångöra	<i>Plecotus auritus</i>	Däggdjur	NT, F	2024
dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Däggdjur	F	2024
gråskimlig fladdermus	<i>Vespertilio murinus</i>	Däggdjur	F	2024
mustaschfladdermus/ tajga-fladdermus	<i>Myotis mystacinus/ brandtii</i>	Däggdjur	F	2024
nordfladdermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	Däggdjur	NT, F	2024
större brunfladdermus	<i>Nyctalus noctula</i>	Däggdjur	F	2024
utter	<i>Lutra lutra</i>	Däggdjur	NT, F, ÅGP	2023
vattenfladdermus	<i>Myotis daubentonii</i>	Däggdjur	F	2024
jättesvampmal	<i>Scardia boletella</i>	Fjärilar	S	2002
kopparödla	<i>Anguis fragilis</i>	Grod- och kräldjur	F	2021
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	Kärlväxter	EN	2025
granbräken	<i>Dryopteris cristata</i>	Kärlväxter	S	1997
kärrfibbla	<i>Crepis paludosa</i>	Kärlväxter	S	2002
småvänderot	<i>Valeriana dioica</i>	Kärlväxter	VU	1990
barkkornlav	<i>Lopadium disciforme</i>	Lavar	S	2007
bokkantlav	<i>Lecanora glabrata</i>	Lavar	NT	2025
bokvärtlav	<i>Pyrenula nitida</i>	Lavar	NT	2007
glansfläck	<i>Diarthonis spadicea</i>	Lavar	S	2025
grynig filtlav	<i>Peltigera collina</i>	Lavar	NT	1997
gulnål	<i>Chaenotheca brachypoda</i>	Lavar	S	2007
havstulpanlav	<i>Thelotrema lepadinum</i>	Lavar	S	2025
kortskaftad parasitspik	<i>Sphinctrina turbinata</i>	Lavar	VU	1997
liten blekspik	<i>Sclerophora peronella</i>	Lavar	VU	1997
lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lavar	NT	2025
mussellav	<i>Normandina pulchella</i>	Lavar	S	2007
orange pudrad klotterlav	<i>Alyxoria ochrocheila</i>	Lavar	NT	2007
rikfruktig blemlav	<i>Phlyctis agelaea</i>	Lavar	S	2002
rosa lundlav	<i>Bacidia rosella</i>	Lavar	VU	2002
röd pysslinglav	<i>Thelopsis rubella</i>	Lavar	VU	2007
savlundlav	<i>Bellicidia incompta</i>	Lavar	N	2007
slät fjälllav	<i>Agonimia allobata</i>	Lavar	NT	2007
stiftklotterlav	<i>Opegrapha vermicellifera</i>	Lavar	NT	2007
stor knopplav	<i>Mycobilimbia pilularis</i>	Lavar	S	2025

tät korallorangelav	<i>Blastenia coralliza</i>	Lavar	VU	2007
violettgå porlav	<i>Lepra multipuncta</i>	Lavar	NT	2007
ädelkronlav	<i>Gyalecta carneola</i>	Lavar	VU	2007
bokfjädermossa	<i>Neckera pumila</i>	Mossor	S	2025
flikbålmossa	<i>Riccardia multifida</i>	Mossor	VU	2008
fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	Mossor	S	2025
guldlockmossa	<i>Homalothecium sericeum</i>	Mossor	S	2025
platt fjädermossa	<i>Alleniella complanata</i>	Mossor	S	2025
skuggmossa	<i>Dicranodontium denudatum</i>	Mossor	S	2008
trädporella	<i>Porella platyphylla</i>	Mossor	S	2007
ekskinn	<i>Aleurocystidiellum disciforme</i>	Storsvampar	S	2007
skillerticka	<i>Inonotus cuticularis</i>	Storsvampar	VU	2007

*EN, VU, NT är olika klasser av rödlistning, S=Signalart, F=Fridlyst art, ÅGP=det finns ett Åtgärdsprogram för arten

Historisk och nuvarande markanvändning

Carl Malmströms kartor som visar en sammanställning av ädellövskogars utbredning vid vissa tidpunkter visar att vid 1700, 1850 och 1920 täcktes större delar av landområdena söder om Lagan av ädellövskog. 1650 täcktes även områden norr om Lagan. Häradskartan från 1920 berättar att i östra delen av fastigheten Bassalt 1:12 brukades delar som åker och den fuktigare delen som slåttermark. Sedan dess har den dominerade delen av skogsområdena på respektive sidor om Lagan inte brukats i någon större omfattning undantaget smärre plantering av gran. 1910 byggdes Bassalts vattenkraftverk uppströms vilket en fallhöjd på 10 meter. På smärre områden inom reservatet har gran producerats och på sina ställen även tagits ut. I övrigt har marken inte brukats på mycket länge.

Beskrivning av bevarandevärden

Biologiska värden

Naturreservatet ingår i större sammanhängande landområden utmed båda sidorna av Lagan, nedströms Bassalts kraftverk. Ädellövskogar av olika slag med mycket gamla träd och död ved hyser här mycket höga naturvärden, vilket bland annat den långa listan av naturvårdsarter vittnar om. Sammantaget har inte mindre än 45 naturvårdsarter noterats varav 22 är rödlistade och de flesta av arterna är knutna till ädellövskogar. Huvuddelen av mossorna och lavarna är epifytiska och påträffas på bok och avenbok. Den starkt hotade arten savlundlav (EN), noterad på bok, är väl värd att nämnas liksom ädelkronlav (VU), röd pysslinglav (VU) och rosa lundlav (VU). Kort sagt så finner vi här flera av de mest exklusiva naturvårdsarterna för bok. Avenboken växer här i en av sina största förekomster i länet och platsen bildar i princip artens nordgräns i Västsverige.

Lövskogsmiljöerna är varierande och innehåller alltifrån rena näringsfattiga avenbokskogar respektive bokskogar till bokskogar med inslag av både asp, ek, avenbok och ask. Klibbal och ask som översvämmas och som hyser intressant kärlväxtflora och mossor förekommer, kvillområden i Lagan med sockelbildning på klibbal, områden med grova hasselbuketter samt lind och ek i klippiga branter.

Denna variation i kombination med en rad värdefulla strukturer som senvuxna bokar, knotighet, bohål, mulm och högstubbar bidrar till områdets mångformighet. De äldsta bokarna är troligen över 200 år.

Kulturmiljövärden

Det finns en kulturhistorisk lämning noterad i Riksantikvarieämbetets register, se karta under kapitel om skötsel. Denna är noterad i fält och beskrivs som "område med höglignande naturbildningar" men är inte närmre undersökt.

Friluftslivsvärden

Naturreservatet domineras av lättvandrad bokskog och med fina utblickar mot Lagan. Den västra delen är lätt att nå från bilväg med föreslagna parkeringsplats utmed den.

Prioriterade bevarandevärden

Ädellövskogarna med sitt naturskogsartade tillstånd med mycket strukturer och naturvårdsintressanta arter samt opåverkad hydrologi.

Skötsel

Generella riktlinjer

Död ved

Ingen ved av lövträd eller tall får föras ut från reservatet, utan den ska lämnas så att mängden stående och liggande död och döende ved ökar.

Gran

På sikt bör det inte finnas gran inom reservatet eftersom gran har negativ inverkan på värdena som reservatet avser att skydda. Gran konkurrerar ut lövträd, skuggar lövträdens stammar vilket gör att mossor, lavar och värmekrävande insekter får svårt att överleva samt påverkar områdets mark- och vattenkemi.

Veteranisering

Veteranisering kan utföras på lämpliga träd i de något yngre bestånden. Veteranisering är en naturvårdsmetod där man på yngre eller medelålders träd med motorsåg eller annat redskap skapar skador, strukturer, substrat och mikromiljöer som normalt bildas i mycket äldre träd. Syftet är att påskynda utveckling av död ved och andra, för epifyter och vedlevande insekter, gynnsamma strukturer, samt att gynna uppkomsten av innanröta, röthål, savflöden och senvuxna träd.

Främmande arter

Om främmande arter upptäcks i reservatet bör de bekämpas om de riskerar att påverka de naturvärden som reservatet avser att bevara. Bekämpning kan även ske om den främmande arten inte riskerar att påverka reservatets naturvärden men det finns nationellt eller internationellt intresse av att bekämpa arten under förutsättning att det inte motverkar reservatets syfte. I dagsläget har inga sådana arter noterats.

Utsättning av arter

Det är tillåtet att sätta ut organismer i reservatet om det behövs för att öka en arts möjlighet till långsiktig överlevnad nationellt eller regionalt men endast om det inte motverkar reservatets syfte och endast om arten är hotad enligt den nationella rödlistan.

Kulturmiljö

Det är av intresse att säkerställa statusen på den registrerade lämningen L1997:1058. På så vis kan denna få korrekt vård och informationsåtgärder.

Skötselområde 1: Granavveckling – Ädellövdominerad skog

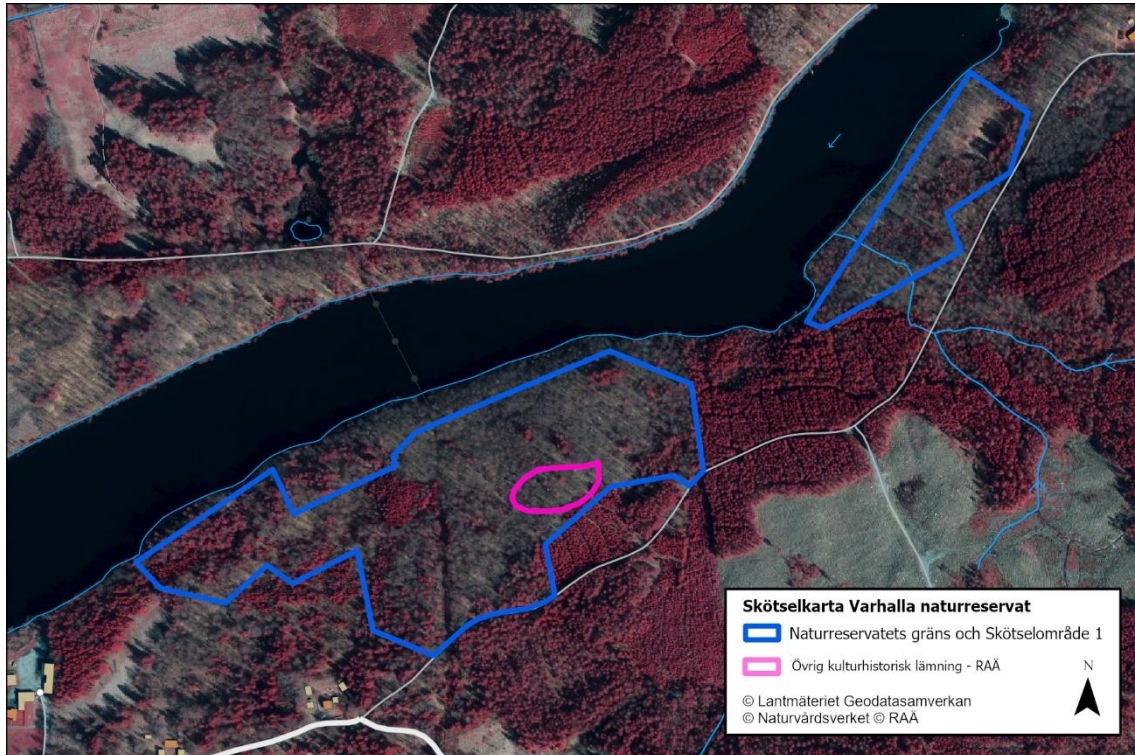
Areal: 13,2 hektar

Beskrivning: Bokdominerade bestånd med en del mycket gamla träd som överlag står glest. Det finns både senvuxna bokar och vidkroniga träd av ek och bok. Inslag förekommer här och var av avenbok, asp, gran, tall, lönn, klibbal, lind och ek. I småområden dominerar gran eller björk, ofta på ställen som varit åker eller granplantage.

Mål: Ädellövdominerad skog av bok, avenbok och ek utan gran med rik artuppsättning. Det finns inslag av många andra slags löv och tall. Efterhand som skogen åldras och genom naturliga störningar uppstår allt fler typiska naturskogselement: hålträd, mulmträd, högstubbar, grova lågor och stormluckor med föryngring. Vidkroniga ädellövträd växer fritt och en viss gleshet i bestånden är bibehållen.

Åtgärder:

- Røj gran och låt ligga (upp till 15 cm i diameter). Prioritera den gran som står och tränger mot lövträden, störst behov finns i västra delen av reservatet.
- Ringbarka eller fäll större gran (över 15 cm i diameter) succesivt och lämna kvar. Prioritera den gran som står och tränger mot lövträden. Där granen stått tätt så kan man med fördel samla ihop den och eventuellt låta den utgöra skydd mot bete. I dessa "minihägn" är det lämpligt att plantera ek/lind/avenbok/hassel/lönn. Det är även möjligt att flytta plantor inom naturreservatet. Ingen ved förs ut ur skötselområdet.
- Ungt lövplantor kan veteraniseras
- Gynna vidkroniga ädellövträd genom frihuggning.
- Brynmiljöer kan vidmakthållas genom røjning och/eller slåtter.

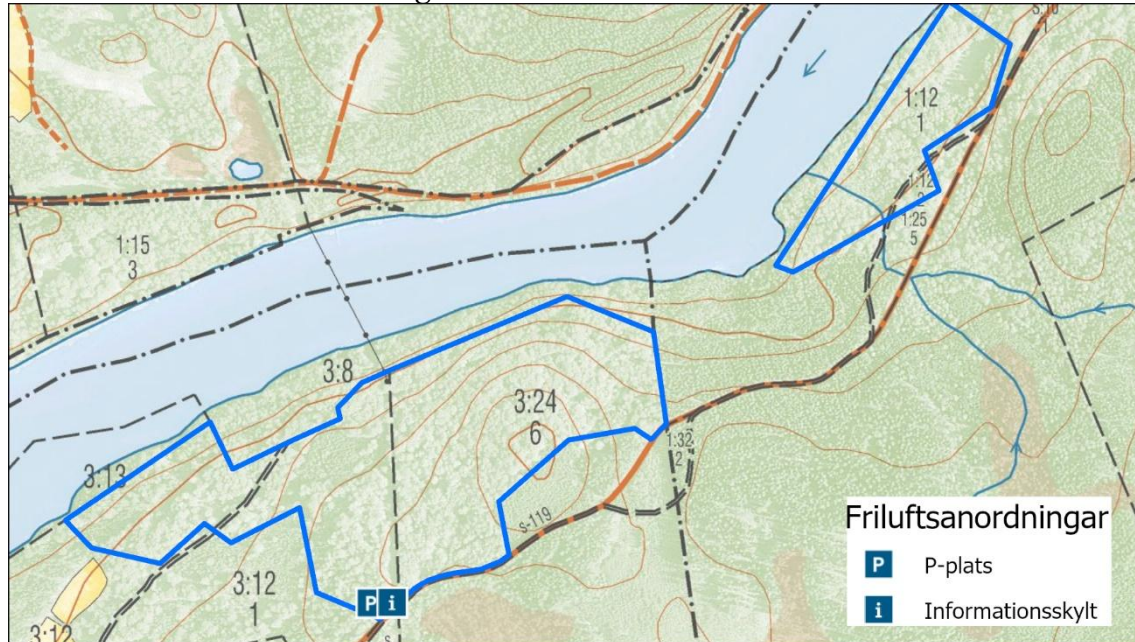

Om utförande av skötselåtgärder

Vid skötselåtgärder på fastigheten Putsered 3:12 ska markägarna tillfrågas i första hand och endast då denne tackar nej eller inte är tillgänglig under längre tid ska någon annan tillfrågas. Åtgärderna ska utföras till marknadsmässiga priser. För att kunna utföra åtgärder måste markägaren inneha organisationsnummer och F-skattsedel samt ansvarsförsäkring som håller Länsstyrelsen skadelös vid utförande av åtgärder i naturreservatet. Om skötselåtgärderna inte utförs enligt de instruktioner som ges vid varje enskilt skötseluppdrag kan Länsstyrelsen frångå detta åtagande i fortsättningen. Då fastigheten övergår i annat ägande omprövar Länsstyrelsen detta åtagande. Skötselåtgärder kan endast utföras i den mån Länsstyrelsen har resurser och kan prioritera åtgärderna.

Friluftsliv

De strövvänliga bokskogarna erbjuder fina utblickar ner mot Lagan och en vandrings slinga föreslås. Naturreservatets västra delar ligger utmed väg utmed vilken en parkeringsplats kan anläggas, se karta nedan. Ett nyttjanderättsavtal för detta ändamål är tecknat och gäller för ett område om 2 bilar.

Tabell 1. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärderna.

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet	Finansiering
Avveckling av större gran genom fällning eller ringbarkning	Omgående där de tränger ädellöv sedan succesivt resten	Hela reservatet	1	Vårdanslaget
Röjning gran	Omgående och återkommande	Hela reservatet	1	Vårdanslaget
Frihuggning ädellövträd	Omgående	Hela reservatet	2	Vårdanslaget
Plantering löv/flytt av plantor	Efter granavveckling	Där öppna ytor uppstår efter granavveckling.	2	Vårdanslaget
Bekämpning av främmande arter	Vid behov	Hela reservatet	3	Vårdanslaget
Hydrologisk restaurering	Vid behov		2	Vårdanslaget
Gynna brynmiljöer och gläntor	Återkommande	Där dessa finns	3	Vårdanslaget
Anläggning och underhåll av parkeringsplats	Inom 5 år	Se karta	3	Vårdanslaget
Informationsskylt	Inom 5 år	Vid parkeringsplatsen	3	Vårdanslaget
Anläggning och underhåll av stig	Inom 10 år	Utreds senare	3	Vårdanslaget
Utmärkning av reservatets gränser	Inom 5 år	Naturreservatets yttergränser	1	Vårdanslaget

Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av reservatet.

